

เทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ

นิตา เมลานนท์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรด้านนาฏศิลป์ ต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรด้านนาฏศิลป์ต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ชั้นปีที่ 4 และศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ไทย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม คือ แบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าฐานนิยม ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์เทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมทุกประเภทละคร 2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับมากไปน้อยได้แก่ ละครเสภา ละครโน ละครพันทาง ละครนอก ละครตีกตาบรรพ์ และละครชาตรี ตามลำดับ และ 3. ผลการการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์และนาฏศิลป์ที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์และนาฏศิลป์ที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภท ละครนอก ละครโน และละครตีกตาบรรพ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ของความคิดเห็นนักศึกษา

¹ รองศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ-ราชนครินทร์ อีเมล nisa2493.mal@hotmail.com

อาจารย์และนาฏศิลป์คนที่ต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครว่าพบว่าคุณภาพความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครของนักศึกษาและอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : 1.วาทศิลป์. 2. ละครว่า. 3. นาฏศิลป์.

Desirable Techniques of Dramatic Artists on Rhetorical Adoption for Dance-drama

Nisa Malanont²

Abstract

This research was aimed to compare the various attitudes of dramatic personnel on desirable techniques of rhetorical adoption for dance-drama. The research was conducted through interviewing experts and comparing dramatic artists' attitudes. The sample was conducted through simple random sampling and determined by Crecy and Morgan's Table. The sample was 203 people: teachers and students from Thai Music and Dramatic Arts Program as well as dramatic artists. The research instruments were interview and questionnaires, which covered both interview and rubric criteria. The data analysis was conducted through mode, arithmetic and standard deviation. The statistics used for hypothesis test were One-Way Analysis of Variance. The researcher had tested to compare pair difference through Scheffe's method after data were significantly found statistically different. The results of this study revealed that: (1) For analysis and synthesis on desirable techniques of rhetorical adoption for dance-drama conducted through interviewing the experts, it was appropriate for all kinds of drama. (2) Concerning attitude analysis on dramatic artists' desirable techniques on rhetorical adaption for dance-drama, it was overall at a high level: Lakorn Sepha, Lakorn Nai, Lakorn Pantang, Lakorn Nok, Lakorn Duekdamban and Lakorn Chatri respectively. (3) For comparative analysis of attitudes of dramatic personnel on desirable techniques of rhetorical adoption for dance-drama, it was found that the overall attitudes of teachers, students and dramatic artists were at the .05 level of significance. The rest were in accordance with the determined

² Associate Professor, at Faculty of Humanity and Social Sciences, Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao, Thailand. Email address: nisa2493.mal@hotmail.com

hypothesis. Considering each particular issue, it was found that the attitudes of teachers, students and dramatic artists were at the .05 level of significance. And other kinds of drama were at the same level. For pair comparison on attitudes of the sample in the part of dance-drama, the attitudes of teachers and students were at the .05 level of significance. The other kinds of drama were at the same level.

Keywords: 1. Rhetorical. 2. Dance-drama. 3. Dramatic artists.

บทนำ

การพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน คนในสังคมไม่ว่าจะอยู่ในสาขาวิชาชีพใดจำเป็นต้องสื่อสารกับผู้เกี่ยวข้องด้วยการพูด เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน การพูดเป็นทักษะทางภาษาที่ต้องใช้มาก และต้องใช้อยู่ตลอดเวลา จึงเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องฝึกฝน คนที่พูดได้ดีอยู่ในระดับหนึ่ง เราเรียกว่าเป็นคนมีวาทศิลป์ ด้วยเหตุนี้วาทศิลป์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เช่นเดียวกับการพูด เพราะมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนหลายอย่างที่ใช้ฝึกฝนทางการพูด โดยอาศัยความสามารถในการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นความสามารถในการปรุงแต่งถ้อยคำสำนวนโวหารจนเกิดเป็นศิลปะ

การแสดงละครเกือบทุกประเภทจะมีการสื่อความหมายด้วยวาทศิลป์ผนวกกับภาษาท่าทาง และยังคงค่านึงว่าต้องเป็นการสื่อความหมายที่มีลักษณะเฉพาะตามประเภทของละครด้วย (Malanont, 2010: 165) ดังเช่นลักษณะเฉพาะของละครรำนั้นนิยมแต่งด้วยคำประพันธ์ที่เรียกว่า กลอนบทละครมาตั้งแต่โบราณ อาจจะเป็นเพราะกลอนประกอบด้วยฉันทลักษณ์ที่มีแบบแผนไม่ยุ่งยาก จึงค่อนข้างง่ายในการแต่งบทและการขับร้อง ซึ่งต้องมีการเอื้อนเสียงประกอบ รวมทั้งการรำด้วย ถ้าจำนวนคำในแต่ละวรรคมากเกินไปจะขาดความไพเราะในการขับร้อง ความหมายก็ไม่ชัดเจนเพราะต้องรวบคำให้กระชับ การตีทำรำทำได้ไม่คล่องตัว สำหรับกลอนบทละครนั้นแต่ละวรรคจะประกอบด้วยคำเพียง 6-8 คำ เป็นการใช้คำน้อย แต่มีความสละสลวยได้ความหมายครบถ้วน เหมาะกับทำรำโดยเฉพาะตอนที่ เป็นบทเจรจา การใช้วาทศิลป์ในละครที่แต่งด้วยฉันทลักษณ์แบบต่าง ๆ นั้น ผู้แสดงต้องเรียนรู้เรื่องการสัมผัสของฉันทลักษณ์แต่ละประเภท ขณะที่เจรจา จะต้องให้ได้อารมณ์ตามบทบาทและให้มีสัมผัสที่ถูกต้องตามฉันทลักษณ์กำหนดไว้ การเพิ่มสัมผัสในจะทำให้มีความไพเราะมากขึ้น

ปัจจุบันแม้ว่าการแสดงละครรำจะไม่ใช่ที่นิยมดังที่เคยรุ่งเรือง ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง นอกจากจะไม่เป็นที่นิยมแล้วยังหาดูได้ยาก จึงมีการกำหนดไว้ว่าละครเป็นวัฒนธรรมไทยอีกแขนงหนึ่ง โดยกรมศิลปากรเป็นหน่วยงานหลักในการอนุรักษ์และเผยแพร่ให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จัก กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดให้สถานศึกษา ร่วมอนุรักษ์และเผยแพร่แล้วก็ตาม แต่ก็ยังคงไม่แพร่หลาย ชาวเจ้า(ผู้วิจัย)ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้ศึกษาและพัฒนาเทคนิคการใช้วาทศิลป์ในละครรำ อันจะช่วยให้การแสดงละครรำน่าสนใจยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางที่ดีในการเรียนฝึกปฏิบัติละครรำตลอดจนภาคศิลป์ก็มีหลักในการแสดงละครรำเพิ่มขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลปินในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรด้านนาฏศิลป์ต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ

สมมติฐานการวิจัย

สถานภาพบุคลากรนาฏศิลป์ต่างกัน ความคิดเห็นต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ต่างกัน

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาและพัฒนาเทคนิคการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยกำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

1.1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง และเขตภาคตะวันออก จำนวน 5 แห่ง คือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 7 วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ (ศาลายา) วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์-อ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี

1.2 มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพฯ เขตปริมณฑล เขตภาคกลาง และเขตภาคตะวันออก จำนวน 11 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์และมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

2.1 อาจารย์ประจำสาขาวิชานาฏศิลป์ไทยหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง

2.2 นักศึกษาที่เรียนสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ชั้นปีที่ 4

2.3 ศิลปินทางด้านนาฏศิลป์ไทยสำนักการสังคีต วิทยาลัยนาฏศิลป์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

จำนวนประชากร 426 คน และกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 203 คน ดังตาราง

3. ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากร

สถาบัน	จำนวนอาจารย์	จำนวนศิลปิน	จำนวน นักศึกษา
วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง	15	0	20
วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ(ศาลายา)	18	0	20
วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี	15	0	22
วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี	15	1	19
วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี	10	0	20
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	15	0	28
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	5	0	10
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	6	1	19
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	10	2	21
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	7	0	25
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	5	0	16
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	5	1	24
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	5	1	18
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	6	0	0
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	5	0	0
สำนักการสังคีต	0	16	0
รวม		426	

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

สถาบัน	จำนวน อาจารย์	จำนวน ศิลปิน	จำนวน นักศึกษา	รวม
วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง	5	0	6	11
วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ(ศาลายา)	5	0	6	11
วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี	7	0	7	14
วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี	5	1	6	12

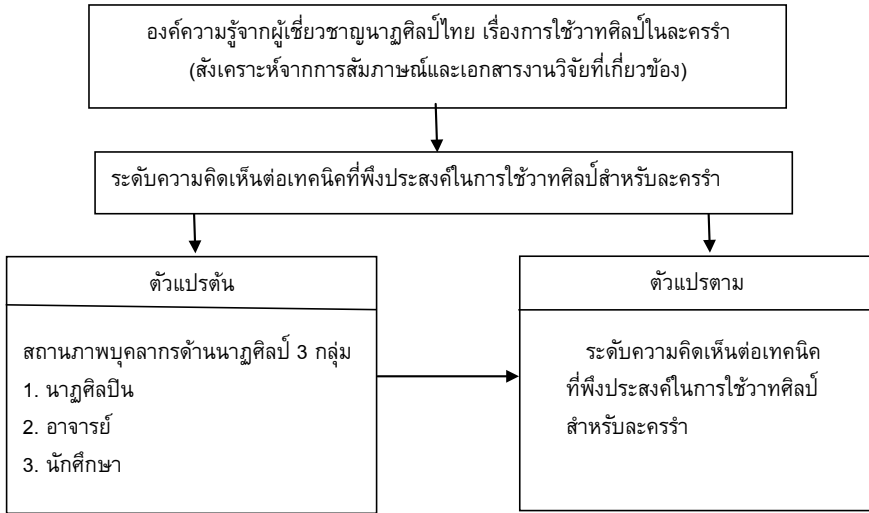
ตารางที่ 2 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

สถาบัน	จำนวน อาจารย์	จำนวน ศิลปิน	จำนวน นักศึกษา	รวม
วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี	5	0	6	11
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	5	0	6	11
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	5	0	3	8
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	8	1	8	17
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	9	2	14	25
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม	5	0	14	19
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	3	0	9	12
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	5	1	7	13
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	5	1	6	12
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	6	0	0	6
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี	5	0	0	5
สำนักการสังคีต	0	16	0	16
รวม	83	22	98	203

3. ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัย

ศึกษาเทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลปินในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วาทศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการพูดที่สร้างความประทับใจ
2. ละครรำ หมายถึง ละครชาตรี ละครนอก ละครใน ละครตีกต่าบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา ซึ่งเป็นละครรำที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีลักษณะแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และยังสามารถหาดูได้ในปัจจุบันนี้
3. วาทศิลป์สำหรับละครรำ หมายถึง การใช้คำพูดที่มีลีลา จังหวะ ประกอบกับน้ำเสียง สำเนียงภาษา ลีลา ท่าทาง ภาษาทำนาฏศิลป์ สำหรับละครชาตรี ละครนอก ละครใน ละครตีกต่าบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา
4. เทคนิคที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะ วิธีการ หรือรูปแบบในการใช้คำพูดที่มีลีลา จังหวะ ประกอบกับน้ำเสียง เนียงภาษา ลีลา ท่าทาง ภาษาทำนาฏศิลป์ที่เหมาะสมสำหรับละครชาตรี ละครนอก ละครใน ละครตีกต่าบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา
5. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถด้านนาฏศิลป์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนโดยทั่วไป ประกอบด้วย ครูอาจารย์ที่สอนนาฏศิลป์ ศิลปินแห่งชาติ
6. นาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปินผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทย
7. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ชั้นปีที่ 4 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และเขตภาคตะวันออก 11 แห่ง

และนักศึกษาศาขานาฏศิลป์ไทย ชั้นปีที่ 4 ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในเขตกรุงเทพฯ เขตภาคกลาง และเขตภาคตะวันออก 5 แห่ง

8. มหาวิทยาลัยราชภัฏเขตกรุงเทพมหานคร เขตปริมณฑล และเขตภาคตะวันออก หมายถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏ 11 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

9. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และวิทยาลัยนาฏศิลป์ ในเขตกรุงเทพฯ เขตภาคกลาง และเขตภาคตะวันออก จำนวน 5 แห่งคือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ (ศาลายา) วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์ะอ่างทอง วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี และวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อการวิจัย เรื่อง เทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ จำนวน 2 ฉบับ คือ

1. แบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน คือ

1.1 นาฏศิลป์

1.2 อาจารย์

2. แบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ปลายปิด เพื่อสอบถามเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ตอบกลับ ได้แก่

2.1 นาฏศิลป์

2.2 อาจารย์

2.3 นักศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นต่อเทคนิคที่ฟังประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ มีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 ไปสัมภาษณ์ นาฏศิลป์ และอาจารย์ จำนวน 15 คน เพื่อเก็บข้อมูลนำมาสร้างเทคนิคที่ฟังประสงค์
2. นำแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 มาวิเคราะห์สังเคราะห์สร้างเทคนิคที่ฟังประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ สร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2
3. นำแบบสอบถามรอบที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีคุณภาพตามมาตรฐานนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
4. นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อเทคนิคที่ฟังประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ และทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences: SPSS) และประมวลผลโดยใช้สูตรทางสถิติคำนวณสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้แก่

1. สถิติพื้นฐานโดยใช้ค่าฐานนิยม ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความต้องการ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (Srisa-ard, 2002: 85)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อเทคนิคที่ฟังประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) (Vernoy and Vernoy, 1997: 293) เมื่อข้อมูลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยได้ทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเทคนิคที่ฟังประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สังเคราะห์เทคนิคที่ฟังประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ในรอบที่ 1 มีความเหมาะสมทุกข้อดังนี้

เทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลปินในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครชาตรี ประกอบด้วย การพูดในละครชาตรี ต้องพูดให้มีจังหวะหนักแน่น กระแทกกระทั้น แสดงตัวตนของตนตามบทบาท บทพูดที่เป็นบทร้อยกรอง ต้องเน้นความถูกต้องตามฉันทลักษณ์ด้วย ในบทเจรจาแทรก มักเป็นร้อยแก้ว ควรพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ ผู้แสดงต้องพูดภายในขอบเขตของเนื้อเรื่องจึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจกับเนื้อเรื่องที่กำหนดทั้งหมดก่อนมีการเจรจาแทรก ผู้แสดงต้องร้องทอเสียงก่อนแล้วจึงหยุดร้อง เพื่อแทรกการเจรจาเมื่อร้องจบ มีการเจรจาทวนบทร้อยด้วยร้อยแก้ว เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อเรื่องดียิ่งขึ้น การพูดการเจรจาต้องใส่อารมณ์ตามเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับบุคลิกตัวละคร และเป็นธรรมชาติ สมจริงการใช้หน้าเสียงในการเจรจาของละครชาตรีเช่นเดียวกับละครพื้นบ้าน เน้นพูดเสียงสูง และเน้นความหนักเบาของเสียง สำเนียงภาษาของละครชาตรีชาวบ้าน เสียงจะเพี้ยนแปร่งตามท้องถิ่น และการพูด การเจรจาของละครชาตรีแบบหลวง (กรมศิลปากร) จะมีบทพูดกำหนดอย่างชัดเจน ต่างจากของชาวบ้านที่มีความเป็นอิสระมากกว่า

เทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลปินในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครนอก ประกอบด้วย ภาษาที่ใช้ในการพูดเป็นภาษาชาวบ้าน หรือภาษาตลาด บางครั้งหยายคายเพื่อให้คนดูสนุกสนาน ผู้แสดงต้องมีปฏิภาณไหวพริบ เพราะบางครั้งต้องด้นบทเจรจาเองให้ทันทันที่ ผู้แสดงต้องมีความสามารถในการขับร้องเพลงไทยด้วยเพราะบางบทต้องร้องเอง เจรจาเอง ในการแสดงสามารถพูดนอกบทได้ โดยนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาสอดแทรกเพื่อสร้างอารมณ์ พูด เจรจาด้วยหน้าเสียงที่แสดงตัวตนของตนตามบทบาทและบุคลิกตัวละคร บทพูดที่เป็นกลอน เน้นแบ่งวรรคให้ถูกต้องไพเราะตาม ฉันทลักษณ์ด้วย บทเจรจาแทรกระหว่างบทร้องหรือการรำ จะเป็นบทร้อยแก้ว ต้องเจรจาสื่ออารมณ์ เพื่อช่วยเปลี่ยนอารมณ์ผู้ชม ต้องพูด เจรจาใส่อารมณ์ในน้ำเสียงตามบุคลิกและบทบาทของตัวละครให้เป็นธรรมชาติ มีการพูด การเจรจาคำราชาศัพท์ตามบทบาทตัวละครแต่ไม่เคร่งครัด และพูดให้มีจังหวะหนักแน่น และกระแทกกระทั้นอารมณ์ตามบทบาท

เทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลปินในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครในประกอบด้วย พูดและเจรจาค่อนขำช้า เนิบนาบ ตามลีลาการแสดง การพูดการเจรจามุ่งเน้นความถูกต้องตามแบบแผนและจารีตประเพณี พูดเจรจาดูด้วยหน้าเสียงที่สุภาพและใส่อารมณ์ในน้ำเสียงไม่มากนัก มีบทพูดไม่มากและการพูดนั้นเป็นการเน้นลีลาทำรำให้โดดเด่นความหมายดีขึ้น การพูด การเจรจาต้องใช้นาฏยศัพท์ประกอบ การตีบท เพื่อช่วยให้ทำรำงดงาม พูด และเจรจาตามบทที่กำหนด ไม่ออกนอกบทมากนัก เครื่องคิดทางด้านการใช้ภาษาทำนาฏศิลป์ประกอบการพูด การเจรจาให้ถูกต้อง การพูดเน้นความถูกต้องชัดเจนของอักขระด้วย การพูดเน้นการใช้คำราชาศัพท์ที่ถูกต้องตามบทบาทและฐานะของตัวละคร บทพูดเป็นคำกลอนทั้งหมด จึงเน้นให้ไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์

เทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครดึกดำบรรพ์ ประกอบด้วยผู้แสดงต้องร้องเอง พูดเอง เจรจาเองและรำเอง เจรจาด้วยร้อยแก้ว เน้นให้เหมาะสมกับบุคลิก บทบาท วัยและฐานะของตัวละคร บทพูดที่เป็นคำกลอนเน้นให้ไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ การพูดต้องใสอารมณ์พอประมาณตามเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับบุคลิก และเป็นธรรมชาติสมจริง (หนักแน่นกว่าละครใน) มีการเจรจาเสริมบท เพื่อสร้างบรรยากาศในการแสดง ผู้แสดงต้องจำบทให้แม่นยำ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติพิเศษเพราะผู้แสดงต้องร้องและเจรจาเอง ผู้แสดงต้องมีไหวพริบสามารถพูดแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงทีต่อการแสดงบทบาทนั้นๆ ลีลาและจังหวะของการพูด ในละครดึกดำบรรพ์จะอยู่ระหว่างละครนอกกับละครในคือรวดเร็ว กระชับ แต่ไม่ประณีตเท่าละครใน บทกลอนที่เป็นคำพูดตัวละครต้องร้องเอง ผู้แสดงต้องเจรจาด้วยร้อยแก้วหรือคำพูดธรรมดาสด หรือแทรกกับดนตรีและบทร้อง

เทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำประเภทละครพื้นทาง ประกอบด้วยการพูด การเจรจา ต้องชัดเจนชัดคำด้วยกระแเสียงสำเนียงภาษาตามเชื้อชาติและบทบาทของตัวละคร ใช้การเจรจาดำเนินเรื่อง เพื่อให้การดำเนินเรื่องรวดเร็ว แสดงลีลาท่าทางประกอบการพูดตามวัย บทบาท เชื้อชาติและอารมณ์ของตัวละคร บทร้องที่เป็นคำพูดตัวละครต้องร้องเอง การพูดต้องใช้ลีลาท่าทางหรือภาษาทำประกอบแต่ไม่มากนักและเน้นให้เป็นธรรมชาติ บทพูดที่เป็นร้อยกรอง ผู้แสดงต้องพูดแบ่งวรรคตอนให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ด้วย การพูดมีการตีบทด้วยภาษาทำนาฏศิลป์ แต่ไม่มากนัก โดยตีบทจากคำที่มีความหมายสำคัญ ๆ ต้องเจรจาตามบทที่กำหนดเป็นหลัก และสามารถเสริมคำเจรจาได้โดยไม่ทำให้เนื้อหาและบทบาทเปลี่ยน มีการเจรจาแทรกเป็นการสร้างบรรยากาศและให้ผู้ชมเข้าใจเพิ่มขึ้น ใช้ภาษาทำประกอบการพูด การเจรจาตามเชื้อชาติตัวละครเป็นหลักด้วยละครเสภา เน้นการเจรจาที่มีทั้งสำเนียงภาษาไทยและสำเนียงภาษาต่างชาติตามบทบาทตัวละคร การใช้สำเนียงในการพูดต้องให้เป็นธรรมชาติตรงตามบทบาท บุคลิก วัยและอารมณ์ของตัวละคร การพูด การเจรจาใช้ภาษาสามัญเพราะเป็นละครพื้นบ้าน บทพูดที่เป็นร้อยกรอง ผู้พูดต้องแบ่งวรรคตอนให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ด้วย การพูดการเจรจาต้องใสอารมณ์ในน้ำเสียงตามบทบาท ตามเนื้อเรื่องและให้เป็นธรรมชาติ การพูดมีการตีบทประกอบ โดยใช้ภาษาทำนาฏศิลป์บ้างแต่ไม่มากนัก การพูด การเจรจาต้องชัดเจนชัดคำด้วยกระแเสียงสำเนียงภาษาตามเชื้อชาติและบทบาทของตัวละคร ต้องพูดและเจรจาตามบทที่กำหนดเป็นหลักและสามารถเสริมคำพูดได้โดยไม่ทำให้เนื้อหาและบทบาทเปลี่ยนไป มีการเจรจาแทรกเป็นการสร้างบรรยากาศและให้ผู้ชมเข้าใจดีขึ้น ดำเนินเรื่องรวดเร็วด้วยบทเจรจาและการขับเสภา

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ของนาฏศิลป์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับ

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภท พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครชาตรี อยู่ในระดับมากและการพูด การเจรจาต้องใส่อารมณ์ตามเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกับบุคลิกตัวละครและเป็นธรรมชาติ สมจริง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ บทพูดที่เป็นบทร้อยกรอง ต้องเน้นความถูกต้องตามฉันทลักษณ์ด้วย การใช้น้ำเสียงในการเจรจาของละครชาตรี เช่นเดียวกับละครพื้นบ้าน เน้นพูดเสียงสูง และเน้นความหนักเบาของเสียง และในบทเจรจาแทรก มักเป็นร้อยแก้วควรพูดให้ชัดถ้อยชัดคำ ตามลำดับ

ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครนอก อยู่ในระดับมาก และผู้แสดงต้องมีปฏิภาณไหวพริบ เพราะบางครั้งต้องด้นบทเจรจาเองให้ได้ทันท่วงที่ด้วย มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ภาษาที่ใช้ในการพูดเป็นภาษาชาวบ้าน หรือภาษาตลาด บางครั้งหยาบคายเพื่อให้คนดูสนุกสนาน ในการแสดงสามารถพูดนอกบทได้ โดยนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาสอดแทรก เพื่อสร้างอารมณ์ และบทพูดที่เป็นกลอน เน้นแบ่งวรรคให้ถูกต้อง ไพเราะตามฉันทลักษณ์ด้วย ตามลำดับ

ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครใน อยู่ในระดับมาก และการพูด การเจรจาเน้นความถูกต้องตามแบบแผน และจารีตประเพณี การพูดเน้นความถูกต้อง ชัดเจน ของอักขระด้วย มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ มีบทพูดไม่มาก และการพูดนั้นเป็นการเน้นลีลาท่าทำให้ได้ความหมายดีขึ้น บทพูดเป็นคำกลอนทั้งหมด จึงเน้นให้ไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ และการพูด การเจรจาต้องใช้นาฏยศัพท์ประกอบการตีบท เพื่อช่วยให้ท่าร่างงดงาม ตามลำดับ

ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครตึกต่ำบรรพ์ อยู่ในระดับมาก และผู้แสดงต้องมีไหวพริบสามารถพูดแก้ปัญหาคำเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที่ต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผู้แสดงต้องร้องเอง พูดเอง เจรจาเอง และรำเอง ผู้แสดงต้องจำบทให้แม่นยำ ซึ่งถือเป็นคุณสมบัติพิเศษ เพราะผู้แสดงต้องร้องและเจรจาเอง และบทพูดที่เป็นคำกลอน เน้นให้ไพเราะ และถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ตามลำดับ

ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครพันทางอยู่ในระดับมากที่สุด และแสดงลีลาท่าทางประกอบการพูดตามวัย บทบาท เชื้อชาติ และอารมณ์ของตัวละคร มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

รองลงมาได้แก่ การพูด การเจรจา ต้องชัดเจนชัดคำด้วยกระแเสียงสำเนียงภาษาตามเชื้อชาติและบทบาทของตัว การพูดมีการตีบทด้วยภาษาท่านาฏศิลป์ แต่ไม่มากนัก โดยตีบทจากคำที่มีความหมายสำคัญๆ และใช้การเจรจาดำเนินเรื่อง เพื่อให้การดำเนินเรื่องรวดเร็ว ตามลำดับ

ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำประเภทละครเสภาอยู่ในระดับมากที่สุด และต้องพูดและเจรจาตามบทที่กำหนดเป็นหลัก และสามารถเสริมคำพูดได้โดยไม่ทำให้เนื้อหาและบทบาทเปลี่ยนไป มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ดำเนินเรื่องรวดเร็วด้วยบทเจรจา และการขับเสภา การใช้น้ำเสียงในการพูดต้องให้เป็นธรรมชาติ ตรงตามบทบาท บุคลิก วัยและอารมณ์ของตัวละคร และมีการเจรจาแทรกเป็นการสร้างบรรยากาศและให้ผู้ชมเข้าใจดีขึ้นตามลำดับ

3. ผลการการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์และนาฏศิลป์บัณฑิตที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษา อาจารย์และ นาฏศิลป์บัณฑิตที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครนอก ละครใน และละครตีกดาบรรรพ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

เปรียบเทียบรายคู่ของความคิดเห็นนักศึกษา อาจารย์และนาฏศิลป์บัณฑิตที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำประเภทละครนอกพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำของนักศึกษาและอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ละครรำประเภทละครใน พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครในของนักศึกษาและอาจารย์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ละครรำประเภทละครตีกดาบรรรพ์ พบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำ ประเภทละครตีกดาบรรรพ์ของนักศึกษาแตกต่างนาฏศิลป์และอาจารย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการแสดงละครรำของนาฏศิลป์มหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ ตามกรอบเทคนิคที่พึงประสงค์ในการใช้วาทศิลป์สำหรับละครรำที่ได้นี้

2. ควรมีการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วาทศิลป์สำหรับละครำของนาฏศิลปินท้องถิ่นกับ นาฏศิลปินในสถาบันการศึกษา นักศึกษาหรืออาชีพนาฏศิลปิน
3. ควรมีการวิจัยความต้องการมีส่วนร่วมของศิลปินสาขาอื่นหรือผู้ชื่นชอบในการแสดงนาฏศิลป์ไทยเพื่อนำไปพัฒนาวาทศิลป์สำหรับการแสดงละครำแต่ละประเภท
4. ควรมีการวิจัยและเปรียบเทียบวาทศิลป์สำหรับละครำของไทยกับการแสดงละครของนาฏศิลป์ร่วมสมัย
5. ควรมีการศึกษาความต้องการพัฒนา หรือผลกระทบที่มีต่อการแสดงของละครำอันเป็นวัฒนธรรมของไทย ในสังคมยุคปัจจุบัน

References

- Aristotle. (1954). **Rhetoric and Politics** (W. Rhy Roberts, Trans.). New York: Modern Library.
- Banomyong, D. (1999). **Weaving Dream by Songs** (สานฝันด้วยเสียงเพลง). Bangkok: Banpleang.
- Atthaphan, B. (1994). **An Analysis of Dance Drama in the King Rama II's I-nao** (วิเคราะห์บทละครรำ เรื่องอิเหนา พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย). M.A. Thesis, School of Education.
- Chalerdetch, P. (1992). **An Analysis of Lakorn Pantang** (วิเคราะห์บทละครพื้นทาง). M.A. Thesis. Songkhla Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Darnsomboon, P. (1995). **Duekdamban Drama of H.R.H Prince Cudhadhujdharatilik** (ละครตีกด้าบรพข์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก). M.A. Thesis, Faculty of Fine Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand.
- Fine Arts Department. (1961). **Thai Masked Dance, Drama and Likae Drama** (บทโขน ละคร และลิเก). Bangkok: Sivaporn.
- _____. (1989). **Sepha Khun Chang Khun Phean** (เสภาขุนช้างขุนแผน). Bangkok: Khurusapha Press.
- Klaymook, K. et al. (2008) **Chatri Drama in Angtong Province** (ละครชาตรีในจังหวัดอ่างทอง). Research Report. The Office of National Culture Commission, Ministry of Culture.
- Kosinanon R. (2001). **Natayasap: Language of Thai Dramatic Arts** (นาฏยศัพท์ภาษาทำนาฏศิลป์ไทย). Bangkok: Thaiwattanapanich.
- Lapiratanakul, V. (2000). **Rhetoric Teaching and Rhetoric: Theory and Methodology in New** (วาทนิเทศและวาทศิลป์ หลักทฤษฎีและวิธีปฏิบัติยุคสหัฐวรรษใหม่). Millenium. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Malanont, N. (1996). **The Analytical Study of Chatri Drama in City of Pead Rio** (การศึกษาและวิเคราะห์ ละครชาตรีเมืองแปดริ้ว). Research Report. Rajanagarindra Rajabhat Institute.
- _____. (2009). **Teaching Material for Rhetoric of Drama** (เอกสารคำสอนรายวิชาวาทศิลป์การละคร). n.p. (Copied).

- Monroe, A. H. and Ehninger, D. (1969). **Principles of Speech Communication**. Glen View, Illinois: Scott, Foresman and Company.
- Nawaphongthananon, A. et al. (2012). **The Court Play Performed by All Male: Sangtong in the Scene of Phrasang's Fish Finding (ละครนอกแบบหลวง : เรื่องสังข์ทองตอนหาปลา)**. Art Thesis, Faculty of Art Education, Bunditpatanasilpa Institute, Bangkok, Thailand.
- Nimnetiphan, S. (2005). **Thai Drama (การละครไทย)**. Bangkok: Thaiwattanapanich.
- Songsiri, Y. (2003). **Rhetoric in Literary Works (วาทศิลป์ในวรรณกรรม)**. Bangkok: Ramkhamheang University.
- Srisa-ard, B. (2002). **Introduction to Research (การวิจัยเบื้องต้น) (7th ed)**. Bangkok: Suwiryasarn.
- Verberder, R. F., (1993). **Communication (7th ed)**. California: Wadsworth.
- Vernoy, M. and vernoy, J. (1997). **Behavioral Statistics in Action**. Pacific Grove, CA: Brooks/Cole Publishing Company.